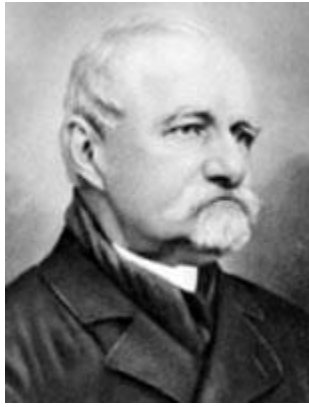

Светли гробови - Јован Јовановић Змај

Песму **“Светли гробови”** Јован Јовановић Змај је написао недуго после смрти његовог дугогодишњег пријатеља Ђуре Јакшића. У њој је изразио веру у напредак, стваралачка повезаност међу генерацијама и неуништивост животних идеала кроз јединство живота и смрти, гроба и колевке. Нагласак је песме на улози великих људи у вечној тежњи човечанства према вишим циљевима и њихови светли гробови.

Гроб је споменик смрти и место таме. Његова супротност су су живот и светлост. Светли гробови спајају ове две крајности. Они су веза између почетка и краја, непрекидно коло које сједињује прошлост, садашњост и будућности. Симбол су симбол пролазности, заборављања и потпуног нестајања, али и знак памћења и вековне мудрости. За песника гробови нису само почивалишта умрлих људи, тамна места на коме се живот завршава. Они светле духовношћу и представљају колевке нових снага, светла места око којих се скупљају нови нараштаји. Многе Србе је прогутала тама, али они нису умрли и потпуно нестали у тој тамнини. Још увек живе у мислима својих потомака, а сећање на њих чувају њихови светли гробови који се кроз векове сјаје због пламена свећа, њиховог светлог имена и учињених добрих дела. Ти гробови су подсетник новим генерацијама на великанима који су живели пре њих, на све оне чија дела се памте вечно, а идеали никада не умиру. Они везују традицију и колективни дух. Људи одлазе, али њихова дела остају. Светли гробови преносе дух једног народа са колена на колена и дају смернице будућим нараштајима камо треба да иду. Они су подстрек новим генерацијама да наставе тамо где су њихови претходници стали, да се боре за своје идеале и своју отаџбину.

Човек не нестаје својом смрћу. Он живи све док живи сећање на њега и док има оних који га памте. Неки људи живе вечно, кроз дела која су иза себе оставили и њихови гробови никада неће престати да светле.

Анализа

Песму **“Свети гробови”** Јован Јовановић Змај је написао за посело које су организовали ученици београдске гимназије 25. јануара 1879. године у корист породице покојног српског песника Ђуре Јакшића, који је био његов добар пријатељ. Спада у мисаоне (рефлексивне) песме са елементима родољубиве песме. Композиција песме "Светли гробови" је прилично неуобичајена, јер је чини три строфе потпуно различите дужине. Управо оваква композиција је заслужна за необичан ритам који се осећа у стиховима ове песме, И не само композиција, већ и бројни бројни епитети и стилске фигуре (антитеза, метафора, персонификација, градација, анафора и поређење) су три који дају посебну снагу овој песми.

ПРВА СТРОФА: Песма почиње питањем, које песник упућује својој браћи, где под браћом подразумева припаднике свога народа:

Бејасте ли, браћо моја млада,

Да л' бејасте ви на гробљу када,

Ај' на гробљу, на голему?

— Та увек смо ми на њему.

Гробље ј' земља ком се ходи;

Гробље ј' вода ком се броди;

Гробље — врти и градине;

Гробље — брда и долине,

Свака стопа:

Гроб до гроба.

Песник пита браћу да ли су били на гробљу и објашњава им шта све представљају гробови. Он приказује своје виђење гробља, на један потпуно дрогачији начин од онога каквим га ми најчешће видимо. Гробље је свуда око нас. На сваком месту којим прођемо налазе се остаци прошлих времена, подсетници на људе који су ту некада живели. Гробови су знак пролазности, смрти и заборављавања и Историја живота и народа у прошлости. При самом крају строфе имамо чудно поређење:

„Све ј` гробље, ал` је и колевка!“

Гробље које важи за мрачан и тмуран појам повезано је са нечим веселим и светлим. Гробље означава смрт, тужно и мрачно место, а колевка нов живот, радост због рођења и светлу страну живота. Песник нам оваквим поређењем, поручује да су живот и смрт су јако повезани, јер живих људи не би ни било да није било њихових предака. Такође нам поручује да су наши преци изузетно важни у нашим животима, јер да није било њих, не би било ни нас данас.

ДРУГА СТРОФА: У другој строфи песник већ говори прецизније на кога мисли када помиње светле гробове:

Нико их се више и не сећа,

— Но погдеком увек гори свећа.

Ил' је свећа, ил' је име светло,

Ил' су дела која се не гасе,

Па редове недогледног гробља

Својим зраком красе.

Он мисли на оне људе који су оставили трага у историји, било у ком погледу. Говори нам о симболици гробова и указује да они светле и увек су окренути узвишеној будућности. Поједини гробови светле у тами заборавља – гробови јунака, државника, научника и стваралаца, оних који су задужили свој народ, као што је песник Ђура Јакшић. Па чак и ако их је прекрила тама њихова дела и даље осветљавају будућност потомцима и читавом нашем народу:

Милионе прогутала ј' тама,

Црна тама многих тисућлећа,

Нико их се више и не сећа,

— Но погдеком увек гори свећа.

Ил' је свећа, ил' је име светло,

Ил' су дела која се не гасе,

ТРЕЋА СТРОФА: У овој строфи песник долази до поенте, исказујући поруку коју су наши очеви и уопште наши преци оставили нама, а ми ћемо опет нашим потомцима. Указује нам на величину жртава наших предака и говори нам шта је аманет дедова наших будућим нараштајима. Сви ми тежимо ка једном истом циљу – да обезбедимо што бољу будућност нашим потомцима. Трудимо се да изградимо што боље и чвршће темеље које ће наши потомци наставити да надограђују, увек стремећи ка томе да кућа знања буде што лепша и већа. Нераскидива везу између прошлости и будућности показују стихови у којима борац борцу поручује:

„Где ја стадох — ти ћеш поћи!”

„Што не могох — ти ћеш моћи!”

„Куд ја нисам — ти ћеш доћи!”

„Што ја почех — ти продужи!”

„Још смо дужни — ти одужи!”

Завршни стихови песме су уједно и жеља како за гимназијалце којима је рецитовао ове своје стихове, тако и генерацијама које тек долазе:

Да вас здружи братска слога,

Заветнике који с' купе

Око гроба Ђуринога!

СТИЛСКЕ ФИГУРЕ У ПЕСМИ

Антитеза (контраст): висина звезда и земљица, стари и нови гробови, даљњих еона и узвишена будућност, непосећени гробови и неки увек са свећом; „Где ја стадох – ти ћеш поћи! / Што не могах – ти ћеш моћи!”; „Живот празан – младост пуста”; „нове клице, стара нада”, „ново цвеће, стабла стара”; „без њих би се малаксало / без њих би се брзо пало”,

Градација: гробље је земља, вода, врт и градине, брда и долине, стопа, гроб до гроба; „који су те напред звали / који су те ојачали / који су ти крила дали”; „без њих би се малаксало / без њих би се брзо пало”

Метафора: „Светли гробови”, „кроз векове, кроз маглину”, гласови продиру кроз свет мрачни; „свет би био гроб без цвета”, „кроз векове, кроз маглину”, гласови продиру кроз свет мрачни;

Поређење: „Баш ка’ горе око звезда”

Персонификација: „милионе прогутала ј’ тама”, „повесница прича ово”, „ту се слег’о живот млади / да се с гробом разговара”.

Анафора: понављање више стихова једном речју - "гробље"

Епитети: млада, виших, недогледног, клете, даљњих, узвишеној, бистрим, мрачни, зрачни’, громким, божанском, светлог...

Критички осврт

Тема песме “Светли гробови” су однос и став песника према гробовима предака који светле за све будуће нараштаје. Песник је желео да проникне у тајну коју крију ти пусти гробови. Кроз стихове ове песме он је исказао своја снажна родољубива осећања, љубав према својој домовини и поштовање према прецима и њиховој прошлости. Он говори о славној смрти предака, указује на однос предака и потомака, обраћа се новим поколењима и даје им савете. Гробови представљају вечност и истрајност једног народа и успомену на добре и храбре људе који не смеју да падну у заборав. Смрт није крај. Сви умиру, али сви настављају да живе кроз своја ђела, своје потомке и оно што иза себе остављају. Светли гробови пишу историју. Они спајању прошла, садашња и будућа покољења. Символ су пролазности, смрти, заборављања и потпуног нестајања, али и знак памћења и вековне мудрости. Истовремено су симбол и обичног човека, краљева и царева и свих великана једног народа. Гробови представљају прошлост једног народа, а наш народ је многе јунаке изгубио за боље сутра. Њихова жртва, смрт и дела светле за будућа покољења. Зато њихови гробови нису само само тама, него и светлост. Они светле светле духовношћу, вредним и великим, у науци и уметности. Преносници су великих мисли и идеја, узвишених стремљења и свега што спаја „век са веком, човека са човеком”. Захваљујући њима, прожимају се старо и ново, на идеале једних надовезују се идеали других, без којих живот и нема смисла, а до идеала се стиже борбом, вером и надом, али и упорношћу која не зна за сумње и клонућа. Они везују традицију и колективни дух и повезују прошлост, садашњост и будућност. Колевка су за будуће нараштаје и подршка новим генерацијама. Они преносе дух једног народа са колена на колена, “дух коме нема гроба” и дају смернице сваком нараштају камо треба ићи.